

Pravosudni forum „Rodna ravnopravnost i Zapadni Balkan“

Pripremila: Elma Veledar-Arifagić, advokat i saradnik AIRE Centra

Prvi Pravosudni forum na temu „Rodna ravnopravnost i Zapadni Balkan“ (u daljem tekstu: Forum) održan je 1. i 2. aprila 2022. godine u Budvi, Crna Gora. Forum je okupio bivše i sadašnje sudije Evropskog suda za ljudska prava i sudije i stručnjake iz regije kako bi razgovarali o ključnim načelima rodne ravnopravnosti uspostavljenim praksom Evropskog suda za ljudska prava. Ujedno je Forum obilježio i završetak prve godine rada na široj inicijativi unaprjeđenja rodne ravnopravnosti u regiji.

Forum je, u okviru svojih širih aktivnosti, organizovao AIRE Centar uz podršku Vlade Ujedinjenog Kraljevstva i *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH* (GIZ). Forumu su prisustvovali i predsjednik Evropskog suda za ljudska prava, Robert Spano, komesarka za ljudska prava Vijeća Evrope, Dunja Mijatović, i potpredsjednica Evropskog suda za ljudska prava, Siofra O’Leary, te predstavnici iz zemalja Zapadnog Balkana.

Slika 1: Otvaranje Forumu

Forum je omogućio konstruktivne razgovore o praksi sudova na temu rodne ravnopravnosti, rodno-zasnovanog nasilja, femicida, kao i rodne ravnopravnosti u kontekstu rada i javnog, privatnog i porodičnog života žena.

Jedna od aktivnosti koja je prethodila Forumu, a koja je također bila i jedna od tema, jeste i *Vodič o rodnoj ravnopravnosti i praksi Evropskog suda za ljudska prava* izdat na svim jezicima u regiji. Povod za istraživanje na ovu temu je postojanje velike razlike između zakonom propisanih prava i prakse, gdje je uloga sudova ključna. Istraživanje je jasno ukazalo na to da je nasilje muškaraca prema ženama veoma rasprostranjeno, ali da se, bez obzira na ovu rasprostranjenost, sudska praksa po ovom pitanju postepeno razvija, a istraživanje pokazuje da se ovom pitanju u zemljama regije mora posvetiti posebna pažnja.

Prisutni su istakli brojne opservacije i primjere iz prakse, te istakli da stereotipi koji preovladavaju u društvu tome doprinose, a tim stereotipima su nažalost podložni i neki od sudija koji odlučuju u predmetima. Iz ovih razloga je od izrazitog značaja sagledati u kojoj je mjeri praksa naših sudova usaglašena s međunarodnim standardima, kao i s položajem žena u pravosuđu, brojem žena na liderskim pozicijama te s time kakvo je pravosuđe radno okruženje za žene sudije.

Slika 2: Robert Spano, predsjednik Evropskog suda za ljudska prava

Robert Spano, predsjednik Evropskog suda za ljudska prava, istakao je da sudije imaju važnu ulogu u odupiranju stereotipima, razbijanju predrasuda i razvoju svijesti o rodnoj ravnopravnosti. „Svi mi na taj način doprinosimo ostvarenju rodne ravnopravnosti, koja je od ključnog značaja za funkcionisanje demokratije i dobro upravljanje, kao i za unaprijeđenje dobiti za sviju,“ poručio je predsjednik Spano (više možete pogledati na linku: <https://youtu.be/f8JniI190KE>).

Slika 3: Dunja Mijatović, komesarica za ljudska prava Vijeća Evrope

U svom uvodnom obraćanju Dunja Mijatović, komesarka za ljudska prava Vijeća Evrope, naglasila je da će nasilje nad ženama, uključujući i nasilje u porodici, „postati pošast prošlosti samo ako zajedno radimo na suzbijanju strukturne i intersekcionalne diskriminacije i na ostvarenju rodne ravnopravnosti“.

„U vremenima velikih izazova, koji dalje pogoršavaju nasilje i diskriminaciju s kojom se žene i djevojčice svakodnevno suočavaju, Istanbulska konvencija ostaje naš svjetionik u iskorjenjivanju ove pojave, osporavanjem patrijarhalnih stavova koji je omogućavaju, osiguravanjem zaštite žrtava i kažnjavanjem učinilaca i jačanjem svijesti o njenom efektu na žene i djevojčice, kao i na društvo u cjelini,“ dodala je komesarka Mijatović.

Slika 4: Biljana Braithwaite, direktorica Programa za Zapadni Balkan AIRE Centra

Biljana Braithwaite, direktorica Programa za Zapadni Balkan AIRE Centra, navela je da rodna pristrasnost i rodni stereotipi koji su prisutni i u pravosuđu utiču na mogućnost žena da ostvare svoja prava pred sudovima u regionu. „Osim rasprave o praksi Evropskog suda za ljudska prava, važno je raditi i na promjeni stavova prema ulogama muškaraca i žena u društvu, a posebno unutar pravosuđa, kako bismo uistinu osigurali učinkovitu zaštitu ljudskih prava,“ dodala je direktorica Braithwaite.

U svojoj video poruci zamjenik britanske ambasadorke, Steve Arrick, rekao je da svi znamo kako je širom Zapadnog Balkana praksa izricanja kazni za rodno-zasnovano nasilje nedosljedna. „Često se uzima u obzir i širok spektar olakšavajućih okolnosti, što dovodi do nižih kazni za počinioce. Rezultat je pravosudni sistem koji ne djeluje kao dovoljno jak faktor odvraćanja od rodno-zasnovanog nasilja,“ istakao je Arrick.

Pored panela koji su organizovani na teme *Borba protiv nasilja nad ženama i devojkicama putem unapređenja rodne ravnopravnosti, Rodno-zasnovano nasilje i nasilje u porodici i EKLjP* i *Rodna ravnopravnost i EKLjP – interakcija između člana 8 i člana 14 EKLjP-a*, na Forumu je predstavljena i nova konstruktivna ideja koju su podržali svi učesnici, a to je pokretanje Mreže boraca za rodnu ravnopravnost u sektoru pravosuđa.

Slika 5: Prezentacija Mreže boraca za rodnu ravnopravnost u sektoru pravosuđa

Cilj Mreže jeste da kreira široku mrežu sudija i sutkinja u zemljama Zapadnog Balkana posvećenih unaprjeđenju rodne ravnopravnosti, borbi protiv rodni predrasuda koje se otvoreno ispoljavaju u sudnicama širom Zapadnog Balkana, kao i razvijanju svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti i ulozi pravosuđa. Ova mreža bi trebalo da postane centralno mjesto za otvaranje i rješavanje pitanja rodne ravnopravnosti, pruži priliku za jačanje veza i uspostavljanje saradnje između sudija i praktičara, sprovođenje ciljanih obuka osmišljenih kako bi imale praktične efekte, kao i za sprovođenje detaljnih istraživanja i razmjenu znanja, vještina, iskustava i ideja vezanih za rodnu ravnopravnost kroz strukturirano umrežavanje i model mentorstva. Konačni cilj joj je eliminacija rodni predrasuda u pravosudnim institucijama i unaprjeđenje ravnopravnog pristupa sudu. Dakle, radi se o mreži sudija koji su posvećeni ili žele da budu posvećeni jačanju rodne ravnopravnosti, s ciljem povezivanja stručnjaka iz regije, s obzirom na slične probleme i izazove u primjeni međunarodnih standarda s kojima se susreću.

Imajući u vidu okončane i predstojeće aktivnosti po pitanju rodne ravnopravnosti, AIRE Centar će intenzivno nastaviti svoj rad na borbi protiv femicida i nasilja u porodici putem različitih aktivnosti za podizanje svijesti o značaju borbe protiv rodno-zasnovanog nasilja i kao podrška pravosuđu zemljama Zapadnog Balkana.

Dijelove Foruma možete pogledati na našem *YouTube* kanalu:

1. Uvodna obraćanja (link: https://youtu.be/p8ar5N_ckPA);
2. Panel diskusija: „Rodno-zasnovano nasilje i nasilje u porodici i EKLjP“ (link: <https://youtu.be/9IZQLWqSe9c>);
3. Panel diskusija: „Rodna ravnopravnost i EKLjP – interakcija između člana 8 i člana 14 EKLjP-a“ (link: <https://youtu.be/11pK1RyRn58>).